

קנין ה'
"בשמחה"

פתח דבר:

השמחה היא מדה חיונית והכרחית מאוד להשגת התורה ובלעדיה אי אפשר כלל לצבור קניני תורה. ולכשנחקור בעומק הענין מדוע ללא השמחה לא יוכל האדם להשיג דרגות בתורת ה', נראה כי שורש הדבר נחלק לארבעה ענינים, ונבאר אותם באורך, דבר דבור על אופנו עם המקורות וההסברים שיש בענין זה בסייעתא דשמיא.

הלב נפתח על ידי שמחה

הענין הראשון: הוא שיש לידע שרק על ידי שמחה לבו של האדם נפתח כראוי, כדי שיוכל להבין את דברי התורה לעומקן, ורק באופן זה הם נשארים חקוקים בזיכרונו וכך יזכה שיתיישבו בלבו במהרה, וכמו שכתב הגר"ח מוולאז'ין זצ"ל ברוח חיים: הלומד בשמחה בשעה אחת ילמד הרבה יותר ממה שלומד בכמה שעות בעצבות.

ובתפארת ישראל כתב: "על ידי שילמד בשמחה ייתפסו הדברים היטב בליבו", וכן פירש בלחם שמים: "שמתוך שמחה הלב מתרחב ומתפקח ומתחדד השכל והזיכרון".

והמהר"ל זצ"ל בדרך חיים (פ"ו עמ' רצז) כתב: "השמיני: בשמחה, כי השמחה מדה גדולה כי כאשר אדם הוא בשמחה הוא בשלימות ועל ידי זה מקבל התורה שהיא שלימות האדם, וכאשר האדם בצער אז הוא בחיסרון אין מקבל התורה שהיא שלימות האדם... ודבר זה אין צריך ראייה כי כאשר

קלו _____ תורה דיליה

האדם דעתו צלולה לבו פתוח יותר, ובפרק המוציא (שבת דף עז:) "רב זירא אשכח לרבי יהודה קאי אפתחא דבי חמוהי וחזית' דהוה בדיחא דעתיה ואי בעי מיני' כל חללא דעלמא הוה אמר ליה" ע"כ. הרי לך כי בדיחת הדעת היא סבה גדולה לתלמוד תורה...," עכת"ד.

וכמו כן הגמרא מספרת במסכת שבת (דף ל:): "כי הא דרבה, מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא, ובדחי רבנן. לסוף יתיב באימתא ופתח בשמעתא". ופרש"י זצ"ל: ובדחי רבנן - נפתח לבם מחמת השמחה. וכל זאת כי ככל שהלב שמח הלב נפתח ונהיה מוכן ומוכשר לקבל התורה.

ובמהרי"ל (מנהגים, ליקוטים אות פ"ג) הביא: ש"מעידין על רבינו תם זצ"ל שכשהיה רוצה ללמוד תמצית מהלכה חמורה היה נותן לפניו תל של זהובים לשמוח בהן ונתרחב לבו ולמד בכח".

ברבות השמחה מתחזק הכח השכלי

וכן איתא ברבינו בחיי זצ"ל (בראשית א, כא) וז"ל: "בפרק המוכר מצינו: עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן. ואין תכלית הכונה באותה סעודה כונת המאכל והמשתה לבד למלוי הכרס ולהנאת הגוף והגרונ, שאין זה ענין העולם הבא, אלא שכבר נודע שבסבת המאכל והמשתה יתעוררו כוחות הגוף, ובהתעורר הכוחות הגופניות יתעוררו ויתחזקו גם כן כוחות הנפש לאיזה ענין שיכוין אליו האוכל להמשיכם ולהישירם אליו, לפי שהמאכל והמשתה סבות גדולות לשמחת הלב ולהרחיק העצבון והדאגה, ומן הידוע כי ברבות השמחה יתחזק הכח השכלי שיש בנפש ויהיה יותר מוכן להשיג המושכלות, וכענין האמור באלישע (מלכים ב' ג, טו) "קחו לי מגנן".

ודרשו ז"ל: "אין שכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך דבר שמחה" וכענין המטעמים ששאל יצחק וביאר הכונה "בעבור תברכך נפשי", ל"א בעבור אברכך, כענין סעודת אהרן וכל זקני ישראל עם חותן משה לפני האלהים, וכענין סעודת שמואל, וכתוב "בני הנביאים עומדים ומתנבאים לפניו", וכן יתכן להיות הסעודות ההן לצדיקים בבשר ודגים נבראו מששת ימי בראשית לתכלית הזה בתכלית העונג, שאין העולם

קנין ה' "בשמחה" _____ קלז

הזה ראוי להשיג אליו זולתי לעה"ב ואותן שהן מזומנים לאותן סעודות שהן תכלית המבוקש למין האנושי... "עכ"ל.

השגות בתורה רק על ידי שמחה

ורבינו החיד"א זצ"ל הביא בספר חומת אנך (תהלים ג) שכתב רבינו הרב חיים ויטאל זצ"ל שאמר לו רבינו האריז"ל שלא זכה לידיעתו ולהשגתו הגדולה, אלא בשביל השמחה שהיה שמח בלימוד ועשיית המצוות. ובאגרת הטיול כתב רבי חיים זצ"ל אחי המהר"ל זצ"ל: "השמחה, זו הכנה ללב שיוכל לעסוק בתורה".

ובצוואת רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע (ספר בעל שם טוב על התורה - פרשת ואתחנן אות כ'): "הלימוד יהיה בכח ובשמחה גדולה, וזהו ממעט מחשבות זרות". (צוואת הריב"ש דף ו' עמוד ב', ודף יד עמוד ב').

הגאון רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע בעל הבני יששכר אמר שכאשר יעסוק אדם בתורה בחשק נמרץ, יהיה לו ברכה בקודש, ויכול ללמוד בשעה אחת מה שלא יוכל בעתים זולת החשק ללמוד ביום שלם! וכן ידועים דברי מרן החזון איש זצ"ל באגרת וז"ל: "וטובה שעה אחת בשקידה והשתוקקות, מרבות בעצלתיים", ועוד כותב שם: "מתוך השמחה שורה שפע חכמה מעל".

עוד נביא מה שכתב הגר"א קוטלר זצ"ל במשנת רבי אהרן (ח"ג, עמ' ח) וזה תוכן דבריו: הלימוד שהוא בשמחה נקבע בלב האדם, ובאמת בכל המצוות העשייה בשמחה היא מדרגה גדולה, אבל בתורה זהו מעצם המצוה ממש, שמגדיל ההשגה וההכנה גם לכוון אל נכון, וברור דאם יש לו אהבת התורה ואין הלימוד עליו למשא ח"ו, השגתו היא אחרת לגמרי.

עוד שם (ח"ג, עמ' צז): "והרצון הגמור והשמחה במצוה גורמים להשגה, והשגת האמיתיות הרי מביאה לידי רצון בשמחה, והסיבות והמסובבים הרי קשורים זה בזה וחוזרים חלילה...".

השמחה - מעוררת את כח הרצון

ועל הפסוק במשלי (טו, יג): "לב שמח ייטב פנים ובעצבת לב רוח נכאה"

קלה _____ תורה דיליה

מבאר רבינו הגר"א זצ"ל: "מי שלבו שמח בעמלו, ייטיב פנים שלו, אבל מי שלבו עצב, הרוח שלו נכאה, פירוש: שבורה, וקצר רוח בכל דבר ואינו עושה כלל...". נמצא לפי דבריו שהרצון הוא שורש עשיית כל דבר, ואם לא יהיה לו הרצון הרי לא יעשה שום דבר, והכל תלוי בשמחתו ובהשתוקקותו לעשות הדברים.

וראיתי מביאים דבר נפלא מהגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל על הפסוק (במדבר כג, כא): "ולא ראה עמל בישראל" וכתב שם האור החיים הקדוש: "גם נתכוון לומר שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה אינם מרגישים שיש להם עמל, על דרך אומרו (תהלים עג, טז) "עמל הוא בעיני", אלא אדרבה כאדם המרויח וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה". וזה השבח שאמר בלעם הרשע על עם ישראל, שאף על פי שיגעים בתורה אינם מרגישים עייפות וטורח ואין זה עמל עבורם, וזה שכתוב: "ולא ראה עמל בישראל".

ועל פי זה אפשר להבין המבואר בגמרא במסכת בבא מציעא (דף פד.) על רבי יוחנן שהלך לרחוץ בירדן, ראהו ריש לקיש וקפץ את הירדן כדי להגיע אליו. כשנוכח רבי יוחנן בכוחו הרב אמר לו לריש לקיש כוחך יפה ללמוד תורה. אמר לו ריש לקיש לרבי יוחנן: יופיך ראוי לנשים. אמר לו רבי יוחנן: אם תחזור בתשובה אתן לך לאשה את אחותי שיפה היא יותר ממני. קיבל עליו ריש לקיש לחזור בתשובה, וכשרצה לקפוץ מעל הירדן בחזרה בכדי לקחת את בגדיו לא עלה בידו. ופירש"י זצ"ל שם "דמשקבל עליו עול תורה תשש כוחו".

ועל פניו הדברים צריכים ביאור, בשלמא מי שעומל בתורה יומם ולילה ניתן להבין כי התורה מתשת כוחו, אך ריש לקיש שעדיין לא עסק בה ורק קיבל על עצמו את לימוד התורה ועדיין לא עמל בה, מדוע תשש כוחו?

והנראה לבאר בזה: שבאמת ריש לקיש נשאר כוחו במותניו כפי שהיה מקודם, שהרי עדיין לא למד תורה, אבל רצון ותאוה לענייני עולם הזה כבר לא היה לו, כי אחרי שהבין את גודל החשיבות של התורה הקדושה ואת האפסיות של הבלי העולם הזה, שוב לא מצא בלבו ענין לקפוץ את הירדן, וכשאינו טעם ורצון לדבר ממילא אין בכוחו לעשות זאת!

קנין ה' ה' "בשמחה" קלט

וזה מבואר גם בדברי רבינו הגר"א זצ"ל שהבאנו לעיל "כי מי שלבו עזב, הרוח שלו נכאה וקצר רוח בכל דבר ואינו עושה כלל".

היוצא מכל זה: החשק השמחה והרצון של האדם בעשיית דבר מה הם הנותנים לו את האפשרות להוציאו מן הכח אל הפועל, ובזה נפתח לנו פתח להבין החשיבות הגדולה בלימוד התורה בשמחה, שעל ידי זה יוכל האדם לנצל את מלוא הכוחות בכדי להתגדל בתורה ולהשתלם במעלותיה.

מעשה עם הגאון רבי זלמן מזולאז'ין זצ"ל

וכן מסופר על הגאון רבי זלמן מזולאז'ין זצ"ל (מובא בספר תולדות אדם), שפעם היתה לו תשוקה גדולה ורצון עז ללמוד באיזה ספר שהיה מונח מתחת ארגז גדול שרק ג' אנשים יחדיו יכלו להזיזו, והגאון רבי זלמן זצ"ל התחיל לשנות ולשלוש מאמר חז"ל: "לא בשמים היא... שאילו היתה בשמים אתה צריך לעלות אחריה", וחזר על זה כמה וכמה פעמים עד שהרגיש בקרבו אומץ רוח וגבורה, ולקח הארגז ההוא בעצמו לבדו בלי שום עזר ומשען, והזיזו ולקח הספר משם, ויהי לנס ופלא בעיני כל רואיו.

יסוד גדול מבעל המכתב מאליהו זצ"ל

ובאחרונה יש להוסיף דברי המכתב מאליהו (ח"ה עמ' 12) והוא יסוד גדול בענין זה וזת"ד: "אמר מורי ורבי זצ"ל בשם הגר"א ז"ל: כשם שאי אפשר לזרוע שדה אלא אם כן נחרשה קודם לכן, כך טמטום הלב מעכב לפני זריעת הרגשת הרוחניות אל הלב, אך כשיחרוש את הקליפה הקשה, ואחר כך יזרע את הרוחניות אל תוך לבו, יוציא פרי רב.

אבל מה היא החרישה?

התשובה היא: "התרגשות גדולה" שיכולה לבוא או מיסורים או משמחה, כי שניהם פותחים את הלב, כי כאשר האדם בהתפעלות חזקה אז "לבו פתוח", ואז ראוי שיאמר לעצמו: שדה לבך חרושה לפניך, מהר וזרע אותה!!! וגם אם מקור השמחה הוא גשמי, מכל מקום הלב מתפעל על ידי זה והטמטום נבקע!"

ובזה נבין את לשונו הזהב של החזון איש זצ"ל לבן תורה שהיה עצוב

(מובא במעשה איש חלק ד') שאמר לו: "כדי לדעת ללמוד צריך שמחה!"

קמ _____ תורה דיליה

וידועים דברי האגלי טל זצ"ל בהקדמתו שכותב שמצות לימוד התורה עיקרה כשהוא שמח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעים בדמו ונעשה דבוק לתורה! וזוהי תורה לשמה!

ומרן החתם סופר זצ"ל העיד על עצמו שכאשר לימודו היה מתוך שמחה והתפעלות הנפש, זכר הוא היטב את מה שלמד, והדברים ידועים.

ומאידך גיסא בספר החיים לאחי המהר"ל זצ"ל (ח"ג פ"ה) פירש בדרך הלצה את מאמר חז"ל (עי' סנהדרין דף קו:): ש"תורתו של דואג מן השפה ולחוץ". הכוונה: שמי שלומד תורה מתוך דאגה והעדדר שמחה אין ביכלתו להעמיק את עיוניו ולהתרכז בלימודו, ונשאר הוא "מן השפה ולחוץ"...

השראת השכינה - מתוך שמחה

הענין השני: ברור לכל בן דעת כי כל התעלות בלימוד התורה תלויה אך ורק בסייעתא דשמיא וכדי שאדם יזכה לזה צריכים להיות בשמחה וכמו שמפורש בכמה מקומות בחז"ל, וכדלהלן:

איתא במסכת שבת (דף ל:): "אין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר (מלכים ב' ג, טו) "ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'".

וכן כתב בספר קב הישר (פרק ג) שאדם העוסק בתורה צריך להיות בשמחה, כין אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה.

ובספר ברכת אברהם כתב לבאר על פי המשנה באבות (פ"ג מ"ז): "מנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שהקדוש ברוך הוא קובע לו שכר שנאמר (איכה ג, כח) "ישב בדד וידום כי נטל עליו". ומאחר שבכדי שיזכה להשראת השכינה זקוק האדם לשמחה, הרי גם בכדי שיתקיימו דברי המשנה צריך שיהיה בשמחה.

והנה פשוט שאין דמיון בין תורה עם השראת השכינה על הלומד, לתורה שאינה כזו, כי כך דברי התורה משפיעים על נפשו במלוא קדושתם והם נבלעים במעיו, ויש לו סייעתא דשמיא מיוחדת, והרי ידוע שאין לך דבר שאינו תלוי בסייעתא דשמיא.

הלומד בשמחה - דבק בתורה

הענין השלישי: הוא מה שכתב במדרש שמואל (אבות פ"ו מ"ז): "שאם אינו לומד בשמחה והתורה היא עליו לטורח, סוף סוף יפרוש מן הלימוד וילאה לשוא, אמנם כאשר ילמד בשמחה ובשירים אז באהבתה ישגה תמיד והתורה והשמחה אחים הם ולא יתפרדו כי "פקודי ה' ישרים משמחי לב". ועוד שהיא בעצמה הייתה שעשועיו של הקב"ה כמ"ש (משלי ת, ל) "ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל עת", וכיון ששחוק עשה לה אלהים אינה שורה במקום עצבות אלא במקום שמחה".
יש בענין זה בנותן טעם להביא שני סיפורים:

מעשה עם הגאון רבי היים מבריסק זצ"ל

(א) הגאון רבי אליעזר לאפיאן זצ"ל סיפר מה ששמע מאביו הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל:

בעיר בריסק שבליטא היה ילד אשר מלמדיו בתלמוד תורה היו אחוזי התפעלות מכישרונותיו המיוחדים, הוא היה משמיע הערות חריפות וסברות גאוניות, כולם היו משוכנעים שהוא יגדל ויתפתח לאילנא רברבא. אמנם הגר"ח מבריסק זצ"ל שתהה על קנקנו לא התלהב ממנו כלל... ובאמת כעבור מספר שנים נוכחו כולם לראות שלא יצא ממנו מאומה והוא גדל לתפארת ונעשה "עוזר לעגלון"...

כששאלו את מרן הגר"ח זצ"ל איך ידע זאת בבירור לפני כולם, ענה: התבוננתי בו בעת לימודו ונוכחתי לראות שהוא לומד ביבושת בלי חיות ושמחה, וכשלומדים בצורה כזו לא יתכן להצליח!!!

וכן מרגלא בפומיה של מרן רשכבה"ג הרב שך זצ"ל: בדור הקודם היה יצר הרע שניסה להשפיע על אנשים דרך השכל על ידי ההשכלה הארורה, וממילא המלחמה נגדו הייתה בדרכו על ידי שכנוע בהלכות דעות, אבל בדורנו שהוא דור של "הנאות", אי לכך הנשק במלחמה זו היא רק על ידי מתיקות צוף התורה.

כשאין שמחה בלימוד זה בגדר של "פיקוח נפש"...

(ב) מרן הרב שך זצ"ל זימן אליו פעם אנשי ציבור מחו"ל כשעל הפרק

קמב _____ תורה דיליה

עמד נושא ציבורי חשוב, החליטו בני ביתו שלגודל חשיבות הענין לא תתקיים קבלת קהל ביום זה. בין הבאים היה אב עם בנו בן הארבע עשרה שביקש שיכניסוהו לבית מרן ל"דקה אחת" רק בכדי לקבל ברכה עבור בנו שיצליח בתורה, כששמעו הנוכחים את בקשתו הסכימו להכניסם בתנאי שמדובר ב"דקה אחת".

בסופו של דבר האב נכנס עם בנו ושהו שם כשעה וחצי!

כשיצאו מהחדר, התרעמו עליהם הנוכחים "אמרת דקה! לבסוף שהיתם שם שעה וחצי!". השיב האב: אינני אשם, אספר לכם מה שאירע: כשנכנסתי לחדרו של ראש הישיבה ביקשתי ממנו ברכה עבור בני שיצליח בלימודו, לשמע בקשתי פנה ראש הישיבה אל בני בשאלה "האם אתה שמח בלימודך"? השיב הבן: אינני שמח כי אני לא מבין את החומר הנלמד על בוריו, שאלו ראש הישיבה מה אתה לומד? ענה לו הבן: פרק אלו מציאות, ראש הישיבה התרומם מכיסאו פנה אל הארון והוציא ממנו שתי גמרות בבא מציעא פתח אותן והחל ללמוד עם בני בחברותא את הסוגיא של "יאוש שלא מדעת" למשך שעה ארוכה.

כשסיימו את הלימוד שאלו ראש הישיבה האם עכשיו הבנת את הלימוד? בני ענה שהוא אכן הבין היטב, ופרץ בבכי באומרו שזוהי פעם ראשונה בחייו שהוא מרגיש טעם ושמחה בלימודו, כששמע זאת ראש הישיבה בירך אותו בלבביות שתמיד יזכה לשמוח וליהנות מלימודו.

ואם כן, סיים האיש, אינני אשם.

אחר כך יצא גם ראש הישיבה מחדרו והתנצל בפני הנוכחים על העיכוב הרב ועל כך שהוא מבקש לדחות את האסיפה למחרת היום מחמת עייפותו הרבה, וכך אמר להם: "עסקתי בענין שלא סבל דיחוי והייתי חייב להקדיש לו את מלוא הזמן, כי לא להרגיש טעם בלימוד זה בגדר של פיקוח נפש! כי מי שאין לו גישמאק בתורה הרי הוא כחולה מסוכן, ופיקוח נפש דוחה הכל!".

זקוקים אנו להכיר בטוב התורה ובמתיקותיה...

ומדברי המשגיח דלייקוואוד הגאון רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל למדנו יסוד גדול בענין זה (מובא בלקט רשימות על פורים).

קנין ה' "בשמחה" _____ קמוג

כתוב (בראשית מט, טו): "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול", וכך אמר: אנו עובדים בעיקר על החלק של "ויט שכמו לסבול", אבל צריך להשקיע מאמץ גם בחלק של "וירא מנוחה כי טוב", כי זקוקים אנו להכיר בטוב התורה ובמתיקותה שעליה נאמר (תהלים יט, יא): "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים", וכך תשפיע התורה כראוי על נפשותינו, וקבלת עול התורה תהיה כדבעי.

עוד יש להמתיק בזה: אם נוכח אדם שסובל הוא מרפיון בלימוד, אין הסיבה לכך בהכרח משום שחסר אצלו בעול תורה של "ויט שכמו לסבול", אלא ייתכן דווקא שהבעיה נעוצה בכך שאין לו את הבחינה של "וירא מנוחה כי טוב", כי פעמים שאדם מחפש מנוחה במקומות אחרים ואינו מודע לכך שהמנוחה האמיתית מקומה בבית המדרש.

על הלומד תורת ה' להיות בשמחה

הענין הרביעי: הוא מה שכתב ברוח חיים שהתורה היא שעשועיו של הקב"ה וצריך שישמח בדבר גדול כזה.

ולכן מצינו בגמרא במסכת ברכות (דף ל:): "אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזייה דהוה קא בדח טובא, אמר (תהלים ב, יא): "וגילו ברעדה כתיב!" אמר ליה: אנא תפילין מנחנא. רבי ירמיה הוה יתיב קמיה דרבי זירא, חזייה דהוה קא בדח טובא, אמר ליה, (משלי יד, כג): "בכל עצב יהיה מותר", כתיב! - אמר ליה: אנא תפילין מנחנא.

וכן כותב המסילת ישרים (פרק יט): "השמחה, והוא עיקר גדול בעבודה, והוא מה שדוד מזהיר ואומר (תהלים ק, ב) "עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה". ואומר (שם סח, ד) "וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלוקים וישישו בשמחה". ואמרו רבותינו ז"ל (שבת דף ל:), אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה. ועל הפסוק שזכרנו למעלה "עבדו את ה' בשמחה", אמרו במדרש (שוחר טוב, ק), "אמר רבי איבו, כשתהיה עומד להתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לאלוקים שאין כיוצא בו", כי זאת היא השמחה האמיתית, שיהיה לבו של האדם עלו על שהוא זוכה לעבוד לפני אדון יתברך שאין

קמזד _____ תורה דיליה

כמוהו, ולעסוק בתורתו ובמצוותיו שהם השלימות האמיתי והיקר הנצחי. ואמר שלמה במשל החכמה (שה"ש א, ד) "משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך", כי כל מה שזוכה האדם ליכנס יותר לפניו בחדרי ידיעת גדולתו יתברך, יותר תגדל בו השמחה ויהיה לבו שש בקרבו, ואומר (תהלים קמט, ב) "ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם".

היוב על הלומד תורה להראות שמחה על הפנים שלו!

איתא בספר משנת רבי אהרן (ח"ג עמ' ז): שבן תורה צריך להיות בשמחה ולהיות מאושר בחלקו על שזכה שתורתו אומנותו והוא מלגיונו של המלך, והגם שלעומת הדורות הקודמים עמלנו בתורה הוא מועט מאוד באיכות ובכמות, אבל בכל זאת הוא חשוב מאוד לפני המקום, וזוכים בזה לאין שיעור!

ומעשה שאירע עם אחד מהבחורים המצויינים בישיבת סלבודקה, שנכנס לחדרו של הסבא מסלבוקה זצ"ל ותיכף ומיד בכניסתו עמד הסבא זצ"ל ממקומו וקרא לעבר הבחור: "יש לך פנים של רוצח!", הבחור נדהם מהאשמתו הקשה של הסבא זצ"ל, בטרם הספיק להתאושש המשיך הסבא זצ"ל ושאל את הבחור: מהיכן אתה בא עכשיו? "מבית המדרש" השיב הבחור, שאלו הסבא זצ"ל אם כן מדוע אין הדבר ניכר על פניך? מבע פניך מתאים יותר למי שזה עתה עבר על הלאו דלא תרצח!

דברים אלו על כל בן תורה לדעת: כאשר עוסקים בתורת ה' האושר והשמחה צריכים להשתקף בפני הלומד, בכדי שכולם יבחינו בשמחה המציפה אותו על שזכה לעסוק בתורה!

שמועה טובה תדשן עצם...

מסופר שרבינו החפץ חיים זצ"ל פגש בזקנה שזכתה לחזות בפניו הקדושות של הגאון מוילנא זצ"ל, היא סיפרה שהגר"א זצ"ל היה קצת בעל בשר, החפץ חיים זצ"ל התפלא על כך כיצד יתכן הדבר? הרי ידוע שהוא לא אכל יותר מאשר כזית לחם ביום. אלא הסביר הח"ח זצ"ל, שככל הנראה זה נגרם מרוב הנאה שהייתה לו מלימוד התורה בבחינת "שמועה טובה תדשן עצם".

קנין ה' ה' "בשמחה" _____ קמה

איך ייתכן שהגוי נראה בעל בשר ומדושן הרי אין הוא לומד תורה...
הגרא"מ שך זצ"ל סיפר על עדות ששמע מיהודי תושב סלוצק שהוא שמע מאחד מזקני דור הקודם, שבעל "היסוד ושורש העבודה" זצ"ל יצא פעם לרחובה של עיר, כשהרים את עיניו ראה את הכומר המקומי כשהוא בא לקראתו, והטמא הלזה היה בעל גוף רחב גבוה וצעד בקומה זקופה, כשראה אותו בעל היסוד ושורש העבודה זצ"ל תמה בפני הסובבים אותו "איך ייתכן שהגוי הזה נראה בעל בשר ומדושן, הרי אין הוא לומד תורה... איזה רשב"א מוקשה הוא תירץ שהוא השמין כל כך?"

יש לדעת שדברים אלו לא נאמרו מן השפה ולחוק, אלא כך היה המבט האמיתי של גדולי עולם, כי במקום שאין תורה שמחה מנין?

למה לא מברכים "שהשמחה במעונו" בסעודת סיום מסכת

ועיין מה שכתב בספר ים של שלמה (בבא קמא פ"ז סימן ל"ז) בענין ברכת שהשמחה במעונו וז"ל: "ומשום זה היה נראה לברך שהשמחה במעונו בסיום מסכת, דאין לך שמחה יותר לפני הקב"ה, אלא שמחה ורינה של תורה, ד"אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד". וכן הוריתי פעם אחת הלכה למעשה, ונתבלבל השמחה במהומות גדולות על ידי סיבות קשות, ותליתי הסרחון בי שעברתי על דברי רבותי שלא שמעו מעולם דבר זה, ע"כ לא כתבו אלא בחתונה ובפדיון הבן אבל במצוה אחרת לא".

וכתב עליו בספר ערוך השולחן (יורה דעה סימן רמו ס"ק מה) וז"ל:

"ודע שהמהרש"ל זצ"ל בים של שלמה (ב"ק פ"ז סי' ל"ז) רצה להורות שיאמרו על סיום מסכת שהשמחה במעונו, וכתב שכשהורה כך נתבטלה השמחה בענין רע ומר ואז ראה שאין לחלוק על הקדמונים ע"ש. ולפענ"ד אי אפשר לומר כלל "שהשמחה במעונו" בשנבין איזה לשון הוא בסעודת נשואין והו"ל לומר "שהשמחה בכאן", אלא הפירוש להיפך דבעולם הזה אין שמחה שלימה דשמחת נשואין הוא מפני שהאדם קיים במין ולא באיש, ואלמלא היה האדם חי לעולם לא היה צריך לישא אשה ולהוליד בנים.

וזהו שאמרו חז"ל בראש פרק אין עומדין (ברכות דף לא.) שאמרו ליה רבנן

קמזו _____ תורה דיליה

לרב המנונא זוטא בהילולא דמר בריה דרבינא "לישרי לן מר ואמר להו ווי לן דמיתנן ווי לן דמיתנן", כלומר דמפני שאנו צריכים למות לכן בהכרח לישא אשה ולהוליד בנים, ולכן אנו אומרים שהשמחה "במעונו" כלומר שפה אינה שמחה שלימה והשמחה במעונו של הקב"ה כדכתיב "עוז וחדוה במקומו", האמנם בת"ת שהיא הגדולה מכל המצות, ושנינו באבות "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב" אם כן השמחה פה ואין צריך לומר שהשמחה במעונו!..."

לסיום יש להביא מה שכותב בספר אורחות צדיקים (שער השמחה) וז"ל: "לכן ישים כל אדם שמחתו על התורה, ובעת שיעשה המצוות ישמח בלבו על שזכה להיות עבד למלך עליון, אשר בני מעלה ישתחוו לו. וכן אמר דוד (תהלים קיט, קסב): "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב". וכל העושה המצוות בשמחה, יש לו שכר אלף ידות יותר ממי שהמצוות עליו למשא".

נסיים בתפילה: יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיקויים בנו דברי הרמב"ם זצ"ל (הלכות תשובה פ"ט ה"א) שכותב: "ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה, והבטיחנו בתורה שאם נעשה אותה "בשמחה" ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד, שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שובע ושלוש ורבויה כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה כדי שנזכה לחיי העולם הבא..."

כל זה בכדי שנוכל לעבוד את השי"ת בשלימות.

